

Aurelijui Verygai

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrui
Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius
El. paštas: ministerija@sam.lt, aurelijus.veryga@sam.lt

2017 m. lapkričio 24 d.

*Kopija:***Jūratei Sabalienei**

Valstybinės ligonių kasos direktorei
Europos aikštė 1, LT-03505 Vilnius
El. paštas: vlk@vlk.lt, jurate.sabaliene@vlk.lt

Dėl sutarčių tarp teritorinių ligonių kasų ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų sudarymo tvarkos

Asociacija „Investors' Forum“ (toliau – **Investuotojų Forumas**), jungianti stambiausius ir aktyviausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką, norėdama išsakyti savo poziciją ir argumentus, teikia šį raštą dėl šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. gruodžio 18 d. įsakyme Nr. V-1051 „Dėl teritorinių ligonių kasų ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų sutarčių sudarymo tvarkos aprašo“ (toliau – **Aprašas**) numatytos sutarčių tarp teritorinių ligonių kasų (toliau – **TLK**) ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – **įstaiga**) dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ir šių paslaugų išlaidų apmokėjimo Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – **PSDF**) lėšomis (toliau – **sutartys**) sudarymo tvarkos.

Investuotojų Forumas šiuo raštu norėtų pastebėti, kad šiuo metu veikianči sutarčių sudarymo tvarka prieštarauja teisėtų lūkesčių principui bei Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 16 d. nutarimui ir 2014 m. vasario 26 d. jo išaiškinimui, ir paprašyti peržiūrėti šiuo metu galiojančią tvarką. Tam galėtų būti sudaryta darbo grupė, suburianti įstaigų, Valstybinės ligonių kasos (toliau – **VLK) ir Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – **SAM**) atstovus tam, kad būtų įvertinti poreikiai ir siekiama užtikrinti reguliavimo balanso.**

Šiuo metu galiojanti tvarka

Kaip žinia, sutartys su įstaigomis dėl sveikatos priežiūros paslaugų kompensavimo yra sudaromos, atsižvelgiant į kompensuojamųjų paslaugų vartojimo rodiklį. VLK duomenis kompensuojamųjų paslaugų vartojimo rodiklio reikšmei apskaičiuoti pateikia TLK iki einamųjų metų rugsėjo 1 d., o TLK iki einamųjų metų rugsėjo 15 d. savo internetiniame tinklalapyje paskelbia kompensuojamųjų paslaugų vartojimo duomenis (Aprašo 6 punktą).

Įstaiga, pageidaujanti sudaryti ateinančių kalendorių metų sutartį, reikiamus dokumentus TLK pateikia iki einamųjų metų lapkričio 1 d. Pagal Aprašo 9 punktą TLK stebėtojų taryba informuoja apie numatomų sutarčių sudarymą iki einamųjų metų gruodžio 15 d. Per 10 d. d. nuo TLK biudžeto patvirtinimo dienos TLK, apskaičiavusi įstaigai planuojamą skirtų metinę lėšų sumą, išsiunčia įstaigoms sutarčių projektus (Aprašo 10 punktas). Įstaiga, gavusi sutarties projektą, per 10 d. d. nuo gavimo dienos pateikia TLK atsakymą (pritarimas, nepritarimas sutarties projektui, siūlymas derėtis) (Aprašo 11 punktas).

Derybos dėl sutarties sudarymo vykdomos ne ilgiau kaip 1 mėn. nuo dienos, kai įstaiga gauna sutarties projektą. Sutartys sudaromos vieneriems kalendoriniams metams (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.) arba trumpesniam laikotarpiui (Aprašo 18 punktas).

Galiojanti tvarka yra nepagrįsta

Pagal tokį šiuo metu galiojantį sutarčių sudarymo reguliavimą susidaro ydinga praktika, kuri yra nesuderintina su teisėtų lūkesčių principu, yra neefektyvi ir prieštarauja Konstitucinio Teismo praktikai.

Pirmaisiai, atsižvelgiant į tokią Apraše nustatytą tvarką, praktiškai išsena, kad sutartys dėl einamųjų metų sveikatos priežiūros paslaugų kompensavimo iš PSDF biudžeto sudaromos tik antrą metų ketvirtį, apie balandžio mėnesį. Be to, įstaiga, pageidaujanti sudaryti ateinančių kalendorių metų sutartį, visus dokumentus, įskaitant ir licenciją teikti konkrečias paslaugas (vadinasi, jau turi būti įdarbinusi visus darbuotojus), kartu su prašymu turi TLK pateikti iki lapkričio 1 d. Tačiau nuo lapkričio iki balandžio mėn. įstaigos turi išlaikyti visą privalomą medicininį personalą, nežinodamos, ar su jomis išvis bus sudaryta sutartis, o einamaisiais metais teikia PSDF lėšomis apmokamas asmens sveikatos priežiūros paslaugas dar nebūdamos tikros, ar teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos bus kompensuojamos PSDF lėšomis, bei nežinodamos kompensavimo apimties.

Antra, sutartis, kuri *de facto* pasirašoma tik antrą einamųjų metų ketvirtį, sudaroma tik vieneriems kalendoriniams metams. Sutarties galiojimo terminas tokio pobūdžio veiklai yra per trumpas ir neužtikrina aukščiausio galimo PSDF lėšų panaudojimo efektyvumo lygio. Įstaigos veiklos, susijusios su kompensuojamųjų sveikatos priežiūros paslaugų teikimu, planavimas labai pasunkėja ir tampa nesuderinamas su finansinio tvarumo principais. Galiausiai patiriami dideli administraciniai kaštai, nes žmogiškieji ir finansiniai išteklių nukreipiami ne į, pvz., paslaugų kokybės gerinimą, visos sveikatos sistemos tobulinimą ar pan., bet į administracinį sutarčių sudarymo procesą.

Trečia, šiuo metu galiojanti tvarka, pagal kurią PSDF biudžeto lėšos įstaigoms yra skirstomos, atsižvelgiant į precedentinį paslaugų vartojimo rodiklį, yra netinkama. Pirmiausiai šiuo metu galiojantis toks metų planinis „kvotų“ įstaigoms skirstymas pagal kompensuojamųjų paslaugų masto nustatymo formules yra itin paini ir neaiški kompensuojamųjų paslaugų „kvotų“ skirstymo įstaigoms sistema. Pastebime, kad skirstant lėšas nėra vertinamas įstaigos veiklos ir resursų panaudojimo efektyvumas. Tokia tvarka aiškiai prieštarauja Konstitucinio Teismo išaiškinimui.

Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad įstaigos, teikiančios asmens sveikatos priežiūros paslaugas, yra ūkinės veiklos subjektai, o sutarčių su TLK sudarymo tvarka turi būti grindžiama objektyviais, iš anksto žinomais nediskriminaciniais kriterijais, kuriais nebūtų paneigta sąžiningos konkurencijos laisvė, kiti Konstitucijoje įtvirtinti Lietuvos ūkio principai.

Konstitucinis Teismas yra tiesiogiai pažymėjęs: „...<...> valstybė, turinti pareigą sukurti visuomenės solidarumu pagrįstą sveikatos priežiūros finansavimo viešosiomis lėšomis sistemą, pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinį atsakingo valdymo principą, privalo pasirūpinti ir tuo, kad **šios lėšos būtų naudojamos atsakingai ir racionaliai**; atsižvelgiant į tai, kad dėl didėjančių sveikatos priežiūros paslaugų poreikių, vis

aukštesnių jų kokybės standartų, sudėtingesnių ir brangesnių sveikatos priežiūros technologijų šių paslaugų teikimo išlaidos nuolat auga, **o joms apmokėti skirtos viešosios lėšos yra ribotos, įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sudarytos prielaidos valstybei šį finansavimą planuoti ir lėšas sveikatos priežiūros įstaigoms paskirstyti taip, kad, nepaneigiant valstybės priedermės remti privačia nuosavybės teise pagrįstas visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą, sąžiningos sveikatos priežiūros įstaigų konkurencijos, sveikatos priežiūros paslaugų vartotojo (paciento) teisės pasirinkti sveikatos priežiūros įstaigą, būtų užtikrinta aukšta šiomis lėšomis finansuojamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir pakankamas prieinamumas, t. y. tinkamas pasiskirstymas, taip pat nuolatinis reikiamo valstybinių sveikatos priežiūros įstaigų tinklo veikimas.“**

Taigi, iš esmės Konstitucinis Teismas kelia tokius minimalius reikalavimus sutarčių sudarymui:

- sutarčių su darymo esminės sąlygos turi būti nustatytos įstatymu;
- sudarymo tvarka turi būti grindžiama pagal objektyvius, iš anksto žinomus, nediskriminacinius kriterijus;
- negali būti paneigta sąžiningos konkurencijos laisvė.

Mūsų nuomone, šiuo metu galiojanti Apraše numatyta tvarka neatitinka Konstitucinio Teismo išaiškinimo, yra netinkama, todėl prašome ją tobulinti.

Kad būtų išvengta tokių situacijų, kai įstaiga teikia kompensuojamas sveikatos priežiūros paslaugas dar nežinodama, ar sutartis su TLK bus sudaryta ir kompensavimas tikrai bus suteiktas, tikslinga nustatyti tokią sutarčių sudarymo tvarką, jog sutartys įsigalioj **vėliausiai nuo naujų kalendorinių metų**. Taip pat, atsižvelgiant į tokias situacijas, kai sutartį su TLK nori sudaryti nauja įstaiga ar dėl naujų paslaugų, kurioms dar neturi licencijos, iš jos negali būti reikalaujama pateikti visus dokumentus, vadinasi, ir jau būti įdarbinus visus žmogiškuosius resursus, dar lapkričio mėnesį, kai klausimas, ar dėl šių paslaugų išvis bus sudaryta sutartis, paaiškės tik po pusės metų. Tokiu būdu užkraunama didžiulė finansinė našta – įstaiga turi išlaikyti visą medicinos personalą beveik šešis mėnesius, tačiau pajamų už šias paslaugas negauna ir nežino, ar su ja bus sudaryta sutartis ir kokia bus finansavimo apimtis. Šią situaciją būtų galima spręsti tokiu būdu: prašymas sudaryti sutartį su TLK dėl konkrečių paslaugų įstaiga galėtų pateikti iki lapkričio 1 d., t.y. taip, kaip yra dabar, tačiau visi būtini dokumentai galėtų būti reikalaujami tik tada, kai paaiškėja klausimas dėl finansavimo, pvz., mėnesis iki sutarties su TLK sudarymo ar pan.

Taip pat manome, jog sutarties sudarymas maksimaliam vienerių kalendorinių metų laikotarpiui yra netinkamas ir netikslingas. **Siūlome nustatyti ilgesnį (pvz., 3 metų) sutarties galiojimo laikotarpį** bei atitinkamai numatyti saugiklius, kurie užtikrintų, kad įstaiga, su kuria sudaryta sutartis, tinkamai vykdo savo funkcijas, pareigas bei atitinka tam tikrus numatytus kriterijus.

Pastebime, kad skirstant lėšas įstaigoms turi būti atsižvelgta, ne tik į bendrus sveikatos priežiūros paslaugų vartojimo rodiklius, bet ir į konkrečios įstaigos veiklos efektyvumą, kokybę. Skirstant „kvotas“ turėtų būti vertinamas visas įstaigos suteiktų paslaugų kiekis, nepriklausomai nuo to, ar buvo finansuota iš PSDF lėšų, ar ne. Tai objektyvus kriterijus, paremtas įstaigos darbo kokybe ir pacientų pasirinkimu, kuris sudaro galimybę į sistemą įeiti naujoms įstaigoms, kurių kokybe neabejoja pacientai. Taip būtų užtikrinama ir skatinama sveika ir sąžininga konkurencija tarp įstaigų. Finansavimas taip pat galėtų būti skirstomas atsižvelgiant į paslaugų pobūdį.

Tikimės, jog mūsų aukščiau pateiktos įžvalgos bei siūlymai bus įvertinti ir apsvarstyti.

Investuotojų forumas yra pasiruošęs išlaikyti abipusį, konstruktyvų bendradarbiavimą ir galėtų atsakyti į visus Jūsų klausimus, jei tokių būtų. Taip pat maloniai priimtume pasiūlymą dalyvauti susitikime, kurio metu galėtume aptarti aktualius klausimus bei pasidalintume situacijos sprendimo pasiūlymais.

Pagarbiai

Investuotojų forumo vardu

Rūta Skyrienė
Asociacijos „Investors' Forum“ vykdomoji direktorė

